

ЯКІСНА ВИЩА ОСВІТА ЯК ГАРАНТІЯ УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МАЙБУТНЬОГО

QUALITY HIGHER EDUCATION AS A GUARANTEE OF THE SUCCESSFUL PROFESSIONAL FUTURE

Сидоркіна Р.Д., доцент кафедри права

Західнодонбаський інститут ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

У статті аргументовано, що вища освіта є важливим чинником розвитку українського суспільства, а молодь, яка отримує її є суб'єктом перетворень в усіх сферах життя держави. Для забезпечення розвитку України, високий професіоналізм майбутніх спеціалістів формується саме через якісну освіту. Досліджено сутність поняття «якість вищої освіти» та встановлено відсутність однозначного його визначення. Представлено результати теоретичного дослідження існуючих підходів щодо його понятійного змісту.

Доведено, якість вищої освіти залежить від широкого комплексу характеристик освітнього процесу, що в сукупності визначають ефективне формування компетентності та професійної свідомості випускників. В результаті аналізу з'ясовано, за останні роки здійснено певні кроки до вдосконалення нормативно-правового регулювання освітнього процесу, забезпечення його якості. У статті проведено аналіз нормативних документів про освіту, щодо визначення змісту «якості вищої освіти». Доведено, багатозначність самого поняття зумовлює складність створення ефективної нормативної бази. Акцентується увага, забезпечення якості вищої освіти – задача не проста, і потребує взаємодії студентів, освітній менеджмент та роботодавців, як зацікавлених суб'єктів. Встановлено, про наявність постійно діючого колегіального органу – Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання, головна задача якого допомагати вищим навчальним закладам в їх якісному зростанні та конкретизовано сутність його функцій. Аргументовано, базою якості вищої освіти є зміст освітнього процесу, рівень професіоналізму викладача, зміст матеріально-технічної бази, рівень науково-інформаційної бази навчального процесу. Проаналізовано чинники впливу на систему забезпечення якості вищої освіти. Запропоновано певні пропозиції щодо покращення її змісту. Акцентується увага на підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів, на формуванні викладача як конкурентоспроможного фахівця. Доведено, налагодження ефективної системи забезпечення якості вищої освіти залежить від продуманої і виваженої державної політики в галузі освіти. Тільки комплексний підхід до розв'язання актуальних соціально-економічних, наукових, управлінських, матеріально-технічних завдань допоможе модернізувати вітчизняну вищу школу. А чітка організаційна структура навчального закладу, управлінська здібність та відповідальність менеджерів, висока професійна компетентність педагогічних кадрів позитивно вплине на якість вищої освіти.

Ключові слова: освіта, вища освіта, освітні послуги, якість вищої освіти, компетентність, забезпечення якості вищої освіти.

The article argues that higher education is an important factor in the development of Ukrainian society, and the youth who receive it are the subject of transformations in all spheres of the state's life. The high professionalism of future specialists is formed precisely through quality education to ensure the development of Ukraine. The essence of the concept of «higher education quality» has been studied and it has been established that there is no unambiguous definition of it. The results of a theoretical study of existing approaches regarding its conceptual content are presented. It has been proven that the quality of higher education depends on a wide range of characteristics of the educational process, which collectively determine the effective formation of competence and professional awareness of graduates. As a result of the analysis, it has been found that certain steps have been taken to improve the regulatory and legal regulation of the educational process and to ensure its quality in recent years. The article analyzes normative documents on education, regarding the definition of the content of "higher education quality". It has been proven that the ambiguity of the concept itself makes it difficult to create an effective regulatory framework. Emphasis is placed on ensuring the quality of higher education – the task is not simple and requires the interaction of students, educational management and employers as interested parties. It has been established that there is a permanent collegial body – The National Agency for Higher Education Quality Assurance, whose main task is to help higher educational institutions in their qualitative growth, and the essence of its functions has been specified. It has been argued that the basis of the quality of higher education is the content of the educational process, the level of professionalism of the lecturer, the content of the material and technical base, the level of the scientific and informational base of the educational process. Factors affecting the quality assurance system of higher education are analyzed. Some suggestions for improving its content are offered. Emphasis is placed on improving the qualifications of teaching staff, on the formation of a lecturer as a competitive specialist. It has been proven that the establishment of an effective system of ensuring the quality of higher education depends on a well-thought-out and balanced state policy in the field of education. Only a comprehensive approach to solving current socio-economic, scientific, managerial, material and technical tasks will help to modernize the national higher education institution. And the clear organizational structure of the educational institution, managerial ability and responsibility of managers, high professional competence of teaching staff will have a positive effect on the quality of higher education.

Key words: education, higher education, educational services, quality of higher education, competence, ensuring the quality of higher education.

Актуальність теми. В сучасних умовах України, яка вибрала курс на Європейську інтеграцію актуалізується необхідність в підвищенні якості підготовки фахівців, які зможуть забезпечити ефективний розвиток різних галузей економіки. За останні роки в державі проведено ряд реформ в освітній галузі, запроваджені стратегії, програми їх функціонування, проте не достатньо здійснено комплексний аналіз чинників впливу на якість освіти.

Часта невідповідність професійно – кваліфікаційних якостей працівника, отриманих у закладі вищої освіти, вимогам займаної посади досягла масштабу соціально-економічного явища. Іншими словами, концепція розвитку вищої освіти не в повній мірі реалізує інтереси особистості.

Проблема якості освіти має важливе ідеологічне, соціальне та економічне значення. Зумовлено це тим, що

від якості людських ресурсів залежить рівень розвитку країни та її економічна конкурентоспроможність. Крім того, якість освіти має потужне значення в забезпеченні конкурентоспроможності випускників вищої школи на ринку праці.

Сучасний ринок праці постійно змінюється, а тому вимагає від вищих навчальних закладів якісного забезпечення та високого рівня освітніх послуг, формування у студентів практичних умінь та навичок. З урахуванням потреб ринку праці, зміст професійної фахової вищої освіти має постійно оновлюватися.

В сучасних умовах життя, особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності та рівня компетентності працівників. Низький професійний рівень фахівців може привести до дисбалансу в економічному, політичному та соціальному розвитку країни.

Безумовно, якість підготовленого фахівця залежить не тільки від змісту освіти, але й компетентності викладача, який її здійснює.

Концептуальною основою щодо якості вищої освіти стали відомі праці вчених: особливості розвитку культури якості вищої освіти М. Бойченко [5]; якість вищої освіти: від «необхідного мінімуму результатів» до конструктивістського підходу М. Євтіфєєв [6]; якісна освіта – інтелектуальний ресурс ефективності соціально-політичних змін в сучасному українському суспільстві М. Пірен [14]; проблеми якості вищої освіти – К. Корсак [13]; аналіз основних чинників, які забезпечують якість освіти М. Хворостяна, М. Великжанина [15] та ін.

Однак, теоретичні, методологічні та методичні аспекти значущості якості вищої освіти в суспільстві, на наш погляд не повною мірою вивчені в умовах жорсткої конкуренції та нестабільності ринку освітніх послуг. А тому, виникає потреба поглибити теоретичні дослідження проблеми якості вищої освіти.

Мета і завдання статті полягають в теоретичному обґрунтуванні та розробці сутності понятійного апарату «якісна вища освіта», висвітлення особливостей врегулювання його змісту в нормативних актах, дослідження чинників, які позитивно впливають на її якість.

Виклад основного матеріалу статті. Ключовим чинником забезпечення сталого розвитку українського суспільства є освіта. Молодь по завершенню її отримання, здійснює перетворення у всіх сферах життя держави.

Першочерговою задачею є визначення змісту самого поняття. Проаналізуємо існуючі підходи для визначення поняття «якість вищої освіти».

Поняття «якість вищої освіти» у довідниковій фаховій літературі визначають як показник освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців, як рівень сформованості компетентності.

У «Педагогічному словнику-лексиконі», вчені А. Василюк і М. Танась під якістю освіти розглядають «рівень знань і вмінь, розумового, морального і фізичного розвитку тих, хто навчається, на певному етапі відповідно до поставлених цілей...» [1, с. 221]. Іншими словами, якість освіти сприймається науковцями як показник особистісного розвитку людини, досягнення якого підпорядковується освітнім цілям і визначається відповідністю освітньому стандарту.

Зокрема, вихідним положенням у розкритті сутності якісної освіти автори «Енциклопедії освіти» обрали право «кожного індивіда залежно від його інтересів і можливостей здобувати повноцінну, безперервну освіту відповідного рівня в усіх її формах» [2, с. 1016].

Поширеною думкою у сучасному науково-педагогічному колі, є сприйняття якості вищої освіти як «рівня здобутих особою знань, умінь, навичок, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти» [3, с. 68].

Заслужовує поваги думка Г. Хоружого, який вживає нове поняття «культура якості вищої освіти», під якою вчений розуміє «сукупність способів, цінностей, норм діяльності вищих навчальних закладів, які забезпечують високу якість функціонування, відповідність потребам і запитам суспільства, держави та прийнятим національним і міжнародним стандартам...» [4, с. 124].

Науковець М. Бойченко визначає, що культура якості складається з двох взаємопов'язаних елементів: культурно-психологічного, який передбачає формування спільних цілей, поглядів, сподівань і готовності до досягнення високої якості освіти, та структурно-управлінського, який фокусується на координації індивідуальних зусиль у процесі забезпечення якості [5].

М. Євтіфєєв акцентує увагу, що недоцільність застосування якості як відповідності мінімальним вимогам до освітнього процесу свідчить, що поняття якості є гли-

боко контекстуальним. А тому його зміст різнитиметься залежно від багатьох факторів, а саме: характеристик відповідного процесу, кінцевої мети застосування самого поняття «якість» тощо [6].

Згідно Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року, якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [7].

Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року пояснює якість вищої освіти, як «сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [8]. На нашу думку, таке визначення орієнтоване на здобувача, однак не дає розуміння того, як можна оцінювати та забезпечувати якість у закладі вищої освіти.

Безумовно, базовим інструментом у нормативно-правовому регулюванні забезпечення якості освіти стали Закони України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року та «Про освіту» від 05 вересня 2017 року [7, 9]. Слід зауважити, що Законом України «Про освіту» передбачено ряд позитивних новацій, серед яких, вдосконалення самого поняття якості освіти (п. 29 ст. 1) з внесенням змін до Закону України «Про вищу освіту» та відповідне коригування поняття якості вищої освіти.

Так, якість вищої освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг. Зазначаємо, таке визначення не суперечить Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015) [10] і є конструктивним для розробки законодавства, оскільки дає зрозуміти, що і як треба робити для створення ефективної системи забезпечення якості вищої освіти.

Важливо є і те, що Закон України «Про освіту» (ч. 2 ст. 41) щодо складових систем забезпечення якості освіти не вносив зміни, тоді, як Закон «Про вищу освіту» чітко сформував вказані складові [9, 7].

Тож, констатуємо, що у сфері української освіти в процесі проведення реформ розроблено ряд ініціатив, здійснено потужні кроки до вдосконалення нормативно-правового регулювання, спрямованих на покращення освітньої системи, забезпечення її якості. Важливим є факт, окремо сформовано перелік законодавства в галузі освіти, згруповано за ієрархією його створення та сили дії. Для зручності проведення його аналізу, всі наявні документи щодо освіти мають свою класифікацію. Зазначаємо, що забезпечення якості освіти в сучасній Україні одне з основних завдань її реформування. Нажаль, поняття якості освіти є багатозначним, а це ускладнює створення нормативної бази. Однак, в сучасних умовах розвитку України та подій, які відбуваються, виникає потреба подальшого вдосконалення правових актів.

Зауважуємо, вища освіта в Україні визнана однією з провідних галузей розвитку суспільства, є базою і фундаментом людського розвитку та його прогресу. В сучасних умовах освіта повинна відзеркалювати нові явища, формувати вміння і навички їх аналізу, розвивати творчі та креативні здібності студентів, здійснюючи підготовку фахівця на далеку перспективу.

Якість освіти, це цілий комплекс характеристик освітнього процесу, який вказує на ефективність освітньої діяльності з її різних сторін, а саме: розробка освітньої стратегії, організація навчального процесу, освітній менеджмент та ін., що в сукупності визначають ефек-

тивне формування компетентності та професійної свідомості. Це певний рівень знань і вмінь, розвитку розумового, фізичного й морального характеру, яких досягли випускники освітнього закладу відповідно до визначених освітньою стратегією цілей навчання і виховання.

Беззаперечно, якість освіти в цілому оцінюється по «якості» випускників і базується на трьох складових, а саме: мета та зміст освітнього процесу; рівень професіоналізму викладача та організація його викладацької діяльності; зміст матеріально-технічної бази і рівень науково – інформаційної бази навчального процесу. Саме завдяки якісній освіті суспільство зможе долати складнощі сучасного життя, забезпечувати свободу інтелектуального та професійного вибору, а тому держава повинна рухатися шляхом максимального сприяння розвитку освіти, в тому числі вищої.

Слід зауважити, що розвиток та кардинальне оновлення вищого освітнянського простору, це складний і постійний процес, зумовлений змінами, що відбуваються в економічному та соціальному житті України, відзначається глибокою трансформацією суспільства.

XXI століття – століття знань інформації, швидкого розвитку новітніх технологій. А це викликає потребу інтегруватись у світову систему цивілізації, самовдосконалюватись на основі українських традицій і успадкованого європейського досвіду.

Орієнтир для сьогоденішнього суспільства – європейський вибір та утвердження європейських стандартів у всій сфері суспільного буття.

Безумовно, розбудовувати систему забезпечення якості освіти необхідно

згідно європейських вимог. Це стосується освітніх програм, які мають відповідати вимогам європейських стандартів. Процес є багатоплановий, а тому вимагає необхідних кадрових, наукових, навчально-методичних, матеріальних та фінансових ресурсів.

Навчальний процес повинен відповідати сучасним тенденціям розвитку вітчизняної та світової економіки. Контроль за діяльністю вищого закладу потрібно здійснювати на всіх етапах навчання, використовуючи незалежний, об'єктивний та систематичний моніторинг показників якості. Це дасть можливість відстежити слабкі сторони навчального процесу.

Для цієї мети в Україні створено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання. Це один з органів управління у сфері вищої освіти, створення якого передбачено Законом України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року [7]. Агентство є постійно діючим колегіальним органом, яке виконує контрольні функції Міністерства освіти і науки України. Крім того, на орган покладено інші функції, а саме: розробка Положення про акредитацію освітніх програм; аналіз якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів; проведення ліцензійної експертизи; підготовка експертного висновку щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності; формування пропозиції щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти; формування єдиної бази даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій на кожному рівні вищої освіти; проведення акредитації освітніх програм; формування критеріїв оцінки якості освітньої діяльності, у тому числі наукових здобутків, вищих навчальних закладів України, за якими можуть визначатися рейтинги вищих навчальних закладів України; розробка вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розробляє порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів; розробка Положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад та подача його на затвердження Міністерства освіти та науки; акредитує незалежні

установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти; здійснює інші повноваження, передбачені законом. Новацією в роботі органу є проведення процесу акредитації тільки онлайн. Усі рекомендації, інструкції від органу розміщуються в вільному доступі на сайті Агенції. Згідно Закону, Агенція здійснює незалежний контроль. Кожного року готується доповідь про якість вищої освіти в державі, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства, звіт про власну діяльність, формує пропозиції щодо законодавчого забезпечення якості вищої освіти та направляє зазначені документи Верховній Раді України, Президентові України, Кабінетові Міністрів України та вищим навчальним закладам для їх обговорення та належного реагування.

Головна задача Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання – допомога вищим навчальним закладам в їх якісному зростанні. Важливо, щоб цей орган головну свою увагу зосереджував на створенні передумов для формування мережі незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [7].

На нашу думку, проведення системних опитувань студентів, випускників та їх майбутніх роботодавців позитивно вплине на зріст показників якості вищої освіти. Оцінювання результатів дасть можливість розробити критерії рейтингової системи оцінки роботи кожного підрозділу навчального закладу, а також систему матеріального заохочення найкращих співробітників за показниками їх роботи. Підсумки моніторингу якості вищої освіти, слід обговорювати на радах та кафедрах вищого навчального закладу. На основі аналізу готувати рекомендації направлені на покращення показників якості в підготовці фахівців.

Вище зазначене свідчить, що забезпечення якості освіти є важливою складовою навчального процесу, а тому основна відповідальність за його якісне здійснення лежить на вищих навчальних закладах.

Саме такі євроінтеграційні положення Закону України «Про освіту» та звичайно, політика впровадження європейських стандартів та міжнародного досвіду у сфері вищої освіти, дозволять забезпечити якість вищої освіти на найвищому рівні.

В найближчих планах Міністерства освіти та науки України розробка проекту Національної стратегії розвитку вищої освіти (до 2025 року). Ця робота планується спільно з Інститутом освітньої аналітики та Національною академією педагогічних наук України. Концепцією «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року передбачено три напрями реформування професійної освіти: децентралізація управління та фінансування, підвищення якості професійної освіти та посилення зв'язку з ринком праці [11].

Слід зазначити, що кожен із вище зазначених нормативних актів направлений на визнання суспільної користі освіти, підготовку професійних кадрів, пошук джерел фінансування, розвиток особистості на гуманістичних і демократичних принципах з урахуванням національної спрямованості освіти та інтелектуалізацію технологій професійної діяльності фахівців.

За останні роки в Україні зроблено значні кроки щодо створення правового фундаменту для впровадження системи гарантування і забезпечення якості вищої освіти. В вищих освітніх закладах створюються системи управління та моніторингу якістю освіти, реалізуються міжнародні проекти, запроваджуються процедури зовнішнього незалежного оцінювання та міжнародної сертифікації якості у сфері освіти.

Утім, реалізація завдання забезпечення якості вищої освіти починається із розвитку професійних компетентностей тих, хто його втілюватиме на практиці. В освітній галузі України сьогодні особливого значення має

організація цілеспрямованої роботи з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

В умовах глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства освіта перетворюється на один із вирішальних засобів формування людського капіталу, а тому для цілісного дослідження проблем розвитку сфери освіти України великого значення набуває підготовка фахівців. Мається на увазі підготовка та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів, які мають пряме відношення до підготовки майбутніх спеціалістів [12].

На нашу думку, сучасні педагоги вищої школи мають мати творче мислення, володіти традиційними та інтерактивними формами навчання. Така форма роботи у вигляді діалогу, повинна відбуватися в атмосфері доброзичливості, тісної співпраці викладача та студента і дає можливість заохочувати його до процесу пізнання, покращувати культуру спілкування, розвивати творчі здібності, перетворювати його із пасивного спостерігача на активного учасника навчальних занять, самостійно мислити та діяти. Викладач із застарілими знаннями, який не прагне до пізнання чогось нового, не зможе навчити студентів стати успішними.

Отже, конкурентноспроможний сучасний викладач вищої школи – це людина з високими професійними знаннями, моральними якостями, здатністю до максимальної творчої самореалізації, саморозвитку, яка зможе успішно конкурувати в умовах ринкових відносин.

Підготовка фахівця високих якісних рис має супроводжуватися створенням умов для реалізації їхнього потенціалу в сучасній Україні. Суспільство та держава відповідно, повинна шанувати талановитих висококваліфікованих молодих людей. Нажаль, саме така молодь сьогодні залишає Україну, реалізує себе в інших країнах, відає свої знання на їх розвиток.

Дослідження показує, що концепція якості вищої освіти – поняття динамічне, оскільки міняються показники, аспекти якості і ставиться питання щодо чинників його забезпечення [15].

До основних чинників, на наш погляд, які можуть впливати на ефективність покращення якості вищої освіти є:

- ставлення до освіти як найвищої цінності;
- забезпечення умов для науково-педагогічної діяль-

ності у закладі вищої освіти та гідна оплата праці працівників, які забезпечують якість викладання;

- академічна доброчесність, нетерпимість до будь-яких форм її порушення;
- періодичне проходження стажування науково-педагогічного персоналу у вищих навчальних закладах Європейського Союзу;
- практична спрямованість вищої освіти та втілення практичного досвіду в процес навчання;
- системний моніторинг ефективності забезпечення якості вищої освіти з боку держави та суспільства;
- прозорість заходів щодо забезпечення якості вищої освіти та відкритий доступ до інформації про діяльність відповідних органів управління, закладів вищої освіти;
- тісна взаємодія між вищими навчальними закладами, бізнесом, центрами зайнятості з метою подальшого працевлаштування випускників.

Запровадження вищезазначених чинників на нашу думку, дозволить усунути дисбаланс між попитом та пропозицією, щодо кваліфікованих працівників на ринку праці України та сприятиме підвищенню міжнародного іміджу вітчизняної вищої освіти. Тож, забезпечення якості вищої освіти – задача не проста, оскільки потребує тісної взаємодії студентів, освітній менеджмент та роботодавців.

Висновки. Отже, під якістю вищої освіти, слід розуміти сукупність якості викладання і навчання, що відображає міру, в якій вся навчальна діяльність допомагає студентам досягати відповідних навчальних цілей.

Якісна вища освіта має велике значення для держави, оскільки від якості людських ресурсів залежить рівень розвитку країни, а також забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Якість вищої освіти залежить від широкого комплексу характеристик освітнього процесу, а саме: чітко злагодженої організаційної структури навчального закладу; управлінської здібності та особистої відповідальності керівників – менеджерів; практичної спрямованості навчального процесу; високої компетентності педагогічних кадрів.

Проведене дослідження не вичерпує всієї повноти розгляду аспектів в питанні якості вищої освіти як гарантії професійного майбутнього фахівця та потребує подальшого наукового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василюк А., Танась М. Педагогічний словник-лексикон (українсько-англо-польський) : Вид. 2-ге, уточ. й доп. Ніжин : Вид. ПП Лисенко М, 2013. С. 221.
2. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. С. 1016.
3. Національний освітній глосарій: вища освіта / за ред. В. Г. Кременя. Київ. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2014. С. 68.
4. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія. Тернопіль : Навч. книга «Богдан», 2012. 320 с.
5. Бойченко М. А. Особливості розвитку культури якості вищої освіти в європейських ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2013. № 6 (32). С. 3–10.
6. Євстифєєв М.І. Якість вищої освіти: від «необхідного мінімуму результатів» до конструктивістського підходу. URL: <http://education.ua/articles/1308-yakistvishchoji-osviti-vid-neobkhdnogo-minimumu-rezultativ-do-konstruktivistського-pidkhodu>
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
8. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. №2984–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 20. Ст. 134.
9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
10. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ «ЦС», 2015. С. 32.
11. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України. URL: <http://www.univd.edu.ua>
12. Головань М.С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*. Збірник статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. Вип. 44. Ч. 3. С. 79–88.
13. Проблеми якості вищої освіти : монографія: серія «Модернізація вищої освіти» : світоглядно-педагогічні проблеми / К.В. Корсак, Г.О. Козлакова, А.К. Похресник та ін. К.: Педагогічна думка, 2007. 231 с.
14. Пірен М.І. Якісна освіта – інтелектуальний ресурс ефективності соціально-політичних змін в сучасному українському суспільстві. *Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 26–28 жовтня 2017 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. С. 23–27.
15. Хворостяна Н. В., Веліюжаніна М. В. Аналіз основних чинників, які забезпечують якість освіти. *Економіка і регіон*. 2012. № 3. С. 25–29.